Onderzoeksprogramma ‘Systeeminnovatie Multifunctionele Bedrijfssystemen’
De Systeeminnovatieprogramma’s worden gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Visie van De BoergerGroep

systeem

innovatie

multifunctioneel

WAGENINGEN UR
For quality of life

COLOFON

De BoergerGroep

Visie van de BoergerGroep

Frans van Alebeek (red.), mei 2010
Schrijvers namens de BoergerGroep: Frans van Alebeek, Jan Bekker, Sebastiaan Hendrickx, Jeroen Oe, Lucienne Pullen, Robert Ratgers, Carla Reimes, Henke Reimes- Van Zwol, Herman Reimes, Johan van Schaick & Maureen Schoutsen

Voor contact (projectleiding): frans.vanalebeek@wur.nl & francisca.caron-flinterman@wur.nl
Of onze website: ***www.boergergroep.nl***

Het netwerk de BoergerGroep wordt begeleid door Praktijkonderzoek Plant & Omgeving B.V., Business-unit Akkerbouw, Groene ruimte en Vollegrondgroenten (PPO-AGV) en Wageningen UR Livestock Research, in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

© 2010 Wageningen,
Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO)
Alle intellectuele eigendomsrechten en auteursrechten op de inhoud van dit document behoren uitsluitend toe aan de Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO). Elke openbaarmaking, reproductie, verspreiding en/of ongeoorloofd gebruik van de informatie beschreven in dit document is niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van DLO.
Voor nadere informatie gelieve contact op te nemen met: DLO in het bijzonder onderzoeksinstituut Praktijkonderzoek Plant & Omgeving

DLO is niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij gebruik van gegevens uit deze uitgave.

Dit project is gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vanuit het BO programma 'Landbouw in zijn maatschappelijke omgeving' (BO-12.08-001).
Het onderzoek is uitgevoerd door Praktijkonderzoek Plant & Omgeving en Wageningen UR Livestock Research.
PPO AGV projectnummer: 3250113610
Wageningen UR Livestock Research projectnummer: 4431698800

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving
Akkerbouw, Groene ruimte en Vollegrondsgroenten
Adres : Postbus 430, 8200 AK Lelystad
Tel. : 0320 - 29 11 11
E-mail : infoagv.ppo@wur.nl
Internet : ***www.ppo.wur.nl***

Wageningen UR Livestock Research
Adres : Postbus 65, 8200 AB Lelystad
Tel. : 0320 – 238 238
E-mail : info.livestockresearch@wur.nl
Internet : ***www.livestockresearch.wur.nl***

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Inleiding

Wat is de BoergerGroep?

Wij zijn een netwerk van mensen die langs willen gaan bij een boerderij: voor verse streekproducten of om onze eigen appels te plukken. Of om onze kinderen met boerderijdieren in contact te brengen en te laten zien waar de melk vandaan komt. Maar wij, leden van de BoergerGroep, zijn ook mensen met concrete ideeën over de inrichting van het platteland en bijbehorende voorzieningen. Ideeën die wij in de praktijk willen brengen en in beleid vertaald willen zien. Met meer dan 180 mensen uit verschillende steden in Nederland zijn we lid van de BoergerGroep. Na twee jaar van bijeenkomsten, workshops, discussies, schrijfgroepen en redactie presenteren wij in dit document onze visie. Graag willen we met u in gesprek over onze ideeën. Wilt u kennismaken met de BoergerGroep en meer weten over ons, dan kunt u terecht op onze website *http:/www.boergergroep.nl*. Achteraan deze visie vindt u een beknopte verantwoording van het proces waarmee onze visie tot stand is gekomen.

Onze gemeenschappelijke waarden, wensen, zorgen en kansen:

We hebben in de BoergerGroep uitvoerig stil gestaan bij de waarden die de landbouw en het platteland voor ons vertegenwoordigen (zie ook de 'Verantwoording' van onze visie in deze brochure). We willen kunnen genieten van een mooi landschap en van alles wat leeft en beweegt, het wijde uitzicht, het gevoel van vrijheid en de verbondenheid met de natuur om ons heen. De werkelijkheid is vaak anders. Stadsuitbreiding en bedrijvenparken slurpen het landschap op, het contact van de burgers met het boerenbedrijf en het 'buitenleven' is verarmd en we weten nauwelijks nog hoe en waar ons dagelijks voedsel gemaakt wordt. Toch zien wij kansen voor het verkleinen van de afstand tussen boer en burger. Wij wensen bij te dragen aan positieve ontwikkelingen in die richting.

De BoergerGroep is een netwerk van burgers die met hart en ziel mee willen denken en mee willen praten over het platteland en hoe dat er in de toekomst uit kan zien. Wij hebben daarvoor met elkaar een visie opgesteld, die we hier aan u presenteren.
De BoergerGroep wil meedenken over de relatie tussen stad en platteland en welke kant het met de landbouw op moet. Beleidsmakers, onderzoekers en vertegenwoordigers van natuur- en landschapsorganisaties en boerenorganisaties:
wij roepen u op om onze stem door te laten klinken in uw plannen, agenda's en nota's voor een mooier en beter Nederland.

Onze wensen, zorgen en kansen vertaald in een gemeenschappelijke visie:

Wij willen de betrokkenheid van de leden van de BoergerGroep bij de landbouw en het platteland uitdragen en gebruiken om de kwaliteiten van onze landbouw, ons landschap en onze samenleving te behouden en waar mogelijk te verbeteren. In onze visie benoemen we wat voor ons essentiële waarden zijn en onze visie op de huidige ontwikkelingen. We noemen daarbij de stappen en activiteiten die we willen ondernemen om met alle betrokkenen over deze onderwerpen in gesprek te gaan.
We realiseren ons terdege dat we vragen rond voedsel en landbouw niet kunnen beperken tot alleen de Nederlandse situatie.

Er zijn duidelijke verbanden met mondiale vraagstukken. Tegelijk beseffen we dat we als netwerk slechts beperkte invloed kunnen uitoefenen. Daarom kiezen we ervoor de prioriteit te leggen bij onderwerpen en activiteiten waar we dichter bij huis en met meer kans van slagen onze invloed kunnen aanwenden.

Waar we als BoergerGroep met onze visie graag aan bijdragen: We willen met deze visie herkenning, inspiratie en gespreksstof bieden voor de inrichting van ons land en de rol en plaats van landbouw in onze samenleving. Wij Boergers willen meedenken en mee discussiëren in projecten en processen waar plannen worden gemaakt voor de toekomst van de Nederlandse landbouw. We hebben uitgesproken ideeën over de relatie tussen stad en platteland, tussen boeren en burgers. We denken dat we vanuit onze betrokkenheid daaraan kunnen bijdragen met hart, ziel en verstand, met vragen, ideeën en oplossingen.
Wilt u met ons meedoen?

Thema's

Landschap

> *“ Landschap laat mensen genieten. Landschap geeft rust, ritme.*
> *Voor veel mensen is het ook deel van hun identiteit. Voelen waar je bent geworteld, weten wie je bent. ”*
>
> *Uit de toespraak van de Minister van Landbouw bij de in ontvangst name van het advies Task Force Landschapsfinanciering (november 2008)*

Waarden

Het Nederlandse landschap is grotendeels door mensen vormgegeven. Landbouw, ontginningen, inpolderingen, stedenbouw en industrialisatie hebben het Nederlandse landschap gemaakt tot wat het nu is. Wij genieten van het groen, de wijde horizon en de rust en ruimte in het landschap. Dieren, bomen en gebouwen dragen bij aan onze herinneringen en beleving. Graag wandelen en fietsen wij in het landschap, waar we ons ontspannen van het drukke, dagelijkse leven.

Ontwikkelingen

De laatste decennia vinden er in hoog tempo grote veranderingen in ons landschap plaats. Verstedelijking en infrastructuur bepalen in grote delen van Nederland het uitzicht. De landbouw heeft een schaalvergroting en intensivering doorgemaakt, waardoor veel karakteristieke landschapselementen zijn verdwenen en de afwisseling is afgenomen.
Voor veel stedelingen is de afstand tot het open landschap letterlijk en figuurlijk steeds groter geworden. Waar vroeger boeren een groot deel van het landschap onderhielden (ten dienste van het eigen bedrijf) wordt nu het beheer tegen aanzienlijke kosten door professionals van natuurorganisaties uitgevoerd.
Tegelijk zien we een grote behoefte van burgers om het landschap te beleven en in de vrije tijd de rust en ruimte van het platteland op te zoeken.

Wensen

Als BoergerGroep willen wij een bijdrage leveren aan het behoud en herstel van de diversiteit van het Nederlandse landschap. We pleiten voor een herwaardering van de rol die agrariërs daarbij kunnen spelen, bijvoorbeeld door het behoud en beheer van historische gebouwen, bomen en houtwallen en koeien in de wei. Dat vraagt om goede beloningssystemen.
Ook willen we dat veel meer bedrijven activiteiten ontplooien om te kunnen voldoen aan de grote vraag naar recreatie en beleving van burgers.

Activiteiten

De BoergerGroep wil bestaande successen van agrarisch natuur- & landschapsbeheer bij elkaar brengen en uitdragen (bijv. in een brochure, krantenartikel of TV documentaire). Het lijkt ons zinvol om in gesprek te gaan met natuur- en landschapsorganisaties en agrarische natuurverenigingen over wie en wat er nodig is om de samenwerking in landschapsbeheer te verbeteren. Daarnaast willen we het onderwerp duurzame energie verbinden aan het beheer van het landschap. Bosjes, houtwallen, wegbermen, dijken en natuurvriendelijke oevers kunnen met minder kosten beheerd worden als we maaisel en snoeihout benutten voor de opwekking van groene energie. De BoergerGroep zal bij het Ministerie van LNV aandringen op het verzamelen van informatie en cijfers over de effectiviteit van en obstakels voor een dergelijke ontwikkeling.

Natuur

> *“ Behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit vereist samenwerking tussen bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, overheden en burgers. Graag nodigen we iedereen uit met ons mee te denken en te werken aan de uitvoering van dit programma. ”*
>
> *Citaat uit de inleiding van het LNV rapport ‘Biodiversiteit werkt: voor natuur, voor mensen, voor altijd’ (2008)*

Waarden

Mensen hebben verschillende beelden van wat natuur is. In Nederland is nagenoeg alle natuur door mensen ‘gemaakt’ en beïnvloed. Als BoergerGroep vinden we de schoonheid en diversiteit van planten en dieren waardevol. Het contact met de natuur en het buiten zijn in de open lucht is essentieel voor onze rust en ontspanning en draagt bij aan onze geestelijke en lichamelijke gezondheid. Natuur moet daarom toegankelijk en beleefbaar zijn.

Ontwikkelingen

Ons contact met de natuur verarmt. Vanuit dit besef is de BoergerGroep bezorgd over de achteruitgang in kwaliteit en oppervlakte van de Nederlandse natuur. De grote veranderingen in het Nederlandse landschap (zie ook onder thema ‘landschap’) hebben geleid tot verlies aan groene en open ruimten en bedreigen de soorten die daar leven. Er is een grote en groeiende behoefte onder stedelingen om op een gemakkelijke en toegankelijke manier natuur te beleven. Obstakels moeten daarom worden weggenomen en wandel- en fietspaden rondom en vanuit steden moeten die natuurbeleving mogelijk maken. Boeren kunnen als agrarisch natuurbeheerders in grote delen van het Nederlandse landschap ook een deel van de gewenste natuurbeleving verzorgen.

Wensen

De BoergerGroep streeft naar meer natuur, die toegankelijk is voor iedereen. De natuur moet een plaats krijgen in onze leefomgeving. Het is voor de BoergerGroep belangrijk om de land- en tuinbouw en veehouderij in te richten en te beheren op manieren die rekening houden met duurzaamheid en natuurbehoud. Agrarisch natuurbeheer kan hieraan een bijdrage leveren. Voor een beter wederzijds begrip wil de BoergerGroep contacten tussen burgers en agrariërs bevorderen.

Activiteiten

De BoergerGroep wil het bestaande succes van agrarisch natuurbeheer breder uitdragen (zie activiteiten onder het thema ‘landschap’). Ook willen we met beleidsmakers en natuurorganisaties in gesprek over de vraag hoe boeren structureel en meer bij het beheer van natuur betrokken kunnen worden. Samen met ondernemers wil de BoergerGroep zoeken naar bedrijfssystemen, maatregelen en beloningssystemen die zorgen dat er in de land- en tuinbouw meer rekening wordt gehouden met natuur- en landschapswaarden.

Evenwicht stad – land

“ Stad en platteland hebben elkaar nodig, daar moeten wij ons meer van bewust zijn. ”
Citaat van oud LNV minister C. Veerman bij de overdracht aan de nieuwe minister G. Verburg (22 februari 2007)

“ En als je dan met de hond door dat klaphekje bent gegaan, dan wil je natuurlijk niet alsnog op dat bedrijventerrein stuiten. Of dat snelwegviaduct. Nee, je wilt het groen in, niet erlangs. ”
Minister G. Verburg in haar toespraak bij 125 jaar ANWB en 50 jaar Stichting Recreatie (november 2008)

Waarden

In het dichtbevolkte Nederland is het woekeren met de ruimte. De stenen stad kan niet alle behoeften van burgers vervullen. Het groen in en rondom de steden levert een wezenlijke bijdrage aan het welzijn van mensen. Daarom is het voor de BoergerGroep van belang dat de verbindingswegen naar rust- en recreatiegebieden en het platteland veilig en aantrekkelijk zijn.

Ontwikkelingen

De toegenomen bebouwing en infrastructuur hebben het uiterlijk en karakter van het platteland en het boerenbedrijf sterk veranderd. Boeren rondom steden en dorpen moeten regelmatig door stadsuitbreidingen en hoge grondprijzen hun bedrijven opheffen of verplaatsen. Voor de meeste stedelingen verarmt daardoor het contact met de natuur en de betrokkenheid met de landbouw. Vaak weten kinderen nauwelijks nog hoe hun voedsel tot stand komt. Tegelijk is er de trend naar opnieuw willen beleven van pure smaak en kwaliteit van voedsel, en zijn mensen op zoek naar manieren om de relatie met de herkomst van hun voedsel te herstellen.

Wensen

Als BoergerGroep pleiten we voor een compacte stad die niet steeds verder uitdijt ten koste van het platteland. We willen zorgvuldige afwegingen tussen wonen, economische activiteit en natuur en landschap. Ook pleiten we voor de aanleg van slimme netwerken van wandel- en fietspaden vanuit de stad, in combinatie met groene linten, verbindingszones en landschapselementen. Binnen de stad is er de noodzaak van voldoende groen, om het leefklimaat en het welzijn van mensen te verbeteren. Met een gericht aanbod van activiteiten en recreatiemogelijkheden op bijvoorbeeld multifunctionele bedrijven kunnen stedelingen contact met de boerderij maken. Een gevarieerd aanbod van winkels met (biologische) boeren-/ streekproducten kan daar een rol in vervullen.

Activiteiten

De BoergerGroep wil zich inzetten voor groen in de stad en voor goede wandel- en fiets-verbindingen naar het omringende platteland. Samen met boeren en natuur- en milieuorganisaties willen we educatie in en over de landbouw (bijvoorbeeld via stadsboerderijen en schoolboerderijen) bevorderen. Als Boergers willen we ons samen met ondernemers inzetten voor het instellen van een ‘Dag van het Platteland’ met activiteiten rond ontspanning en informatie voor stedelingen (excursies naar boerderijen, rondleidingen, educatieve activiteiten en verkoop van streekproducten). Zo willen we het onderling contact en begrip tussen burgers en boeren verbeteren.

Het Boerenbedrijf

> *“ We moeten agrariërs niet straffen voor wat ze niet doen, maar hen belonen voor wat ze wél doen. ”*
>
> *Minister G. Verburg (LNV) in haar toespraak bij de opening van de Grune Woche 2009*

Waarden

Veel leden van de BoergerGroep hebben positieve herinneringen aan de geuren, geluiden, het vee en de weidse percelen met verschillende gewassen. Die herinneringen worden gekoppeld aan waarden als diversiteit, vrijheid, ontspanning en rust. Veel burgers beseffen dat het in de landbouw in de eerste plaats gaat om het produceren van het voedsel als basis van ons bestaan. Daarnaast verlangen sommige Boergers naar meer contact met het vee en het boerenland.

Ontwikkelingen

We realiseren ons dat we als samenleving van de land- en tuinbouw producten vragen van een bijzondere kwaliteit en daar (te) weinig voor willen betalen. Ook in andere opzichten stellen we hoge eisen aan de boer, als het gaat om milieu, dierenwelzijn en zorg voor het landschap. Het EU- beleid en de ontwikkelingen op de wereldmarkt dwingen veel bedrijven te besluiten tot schaalvergroting en intensivering om te overleven. Grootschalige landbouw en intensieve veehouderij, maar ook bijvoorbeeld mestvergisting en windmolens, horen daar bij. We vragen ons af hoe we tal van tegengestelde belangen van boeren en burgers beter op elkaar kunnen afstemmen.

Wensen

Als BoergerGroep vinden we dat er een betere balans nodig is tussen de eisen die we als samenleving aan de landbouw stellen, en de beloning en waardering die we daar nu tegenover plaatsen. Geef ondernemers faciliteiten (financieel, juridisch en anders) om keuzes te maken in welke richting zij hun bedrijf mogen ontwikkelen en hoe zij kunnen antwoorden op de vragen en behoeften die vanuit de samenleving aan hen worden gesteld. Als BoergerGroep streven we naar een grote diversiteit van agrarische bedrijven die elk op eigen wijzen diensten aan de samenleving kunnen aanbieden.

Activiteiten

De BoergerGroep wil met boeren en belangenorganisaties in gesprek gaan om zodoende gemeenschappelijke belangen van burgers en boeren ontdekken. Ook willen we met beleidsmakers en natuurorganisaties in gesprek over de wijze waarop regelingen tot stand kunnen komen om boeren beter te belonen voor hun inspanningen op het gebied van milieu, dierenwelzijn en zorg voor het landschap.

Respect voor mens en dier

> *“ Mijn inzet is dat de samenleving de komende jaren meer inzicht krijgt ín, en respect ontwikkelt vóór het natuurlijke gedrag en de daaraan gerelateerde behoeften van dieren in hun omgeving. Zij past haar omgang en de wijze van het houden van dieren daarop aan, inclusief het aankoopgedrag van dieren of dierlijke producten.*
> *De Nederlandse samenleving zal qua dierenwelzijn in de Europese voorhoede opereren. ”*
>
> *Uit de Nota Dierenwelzijn van het Ministerie van LNV, 2007*

Waarden

De landbouw kan een plek zijn waar aandacht is voor de essentiële waarden van het leven, zoals ecologische kringlopen, leven in balans met de seizoenen en zorg voor mens, dier en omgeving. Door diverse oorzaken staan deze waarden in de landbouw onder druk. Als BoergerGroep hechten we aan duurzame landbouw, gezond en respectvol omgaan met mensen en dieren.

Ontwikkelingen

Door de globalisering van onze samenleving en economie hebben steeds meer landbouwbedrijven gekozen voor schaalvergroting en specialisatie. Naast allerlei voordelen zoals grote opbrengsten heeft dit ook geleid tot kwetsbare marktomstandigheden, zoals lage prijzen en inkomens en overproductie. Korte termijn belangen van economische aard leiden tot productiesystemen waarin het dierenwelzijn van ondergeschikt belang is. We juichen daarom toe dat supermarktketens stappen durven te nemen om uitsluitend nog diervriendelijk geproduceerd vlees te verkopen.

Wensen

De BoergerGroep wil de exploitatie van dieronvriendelijke veehouderijsystemen ontmoedigen. Duurzame productie, het welzijn van de dieren, zorglandbouw, educatie op de boerderij en biologische productiewijzen passen uitstekend in het streven van de Boergers naar betere dienstverlening van boeren naar burgers. We pleiten ervoor dat agrarische bedrijven in gesprekken met burgers hun inzet tonen voor een diervriendelijke veehouderij en milieuvriendelijke productie. En burgers zullen we moeten overtuigen dat ook deze kwaliteit zijn prijs heeft.

Activiteiten

De BoergerGroep wil initiatieven ondersteunen waarmee burgers informatie krijgen over de samenhang tussen de wijze van landbouwproductie en de gevolgen daarvan voor mens, dier en milieu. Daarin past het aanbieden van lespakketten, het organiseren van schoolexcursies naar boerenbedrijven en de voorlichting aan consumenten. Belangrijke aspecten van prijsontwikkeling en marktwerking moeten dan aan de orde komen.

Duurzaam voedsel

> *“ Wat iemand dagelijks eet, is direct van invloed op zijn of haar gezondheid. Daarnaast hebben voedsel en voeding ook effect op milieu, natuur, landschap, dierenwelzijn en arbeidsomstandig-heden. Het ministerie van LNV wil dat het voor consumenten makkelijker wordt om te kiezen voor voedsel dat is geproduceerd met respect voor dier, mens en milieu, of te wel duurzaam is. Bij duurzaamheid spelen veel thema’s een rol. Bijvoorbeeld waterverbruik, energieverbruik, CO^2-uitstoot, maar ook dierenwelzijn en voedselverspilling. ”*
>
> *Op de website van het Ministerie van LNV, 2010*

Waarden

Als BoergerGroep vinden we de kwaliteit en smaak van ons voedsel belangrijk. Minstens zo belangrijk vinden we de kwaliteit van het productie- en verwerkingsproces. Daarbij denken we aan een mens- en milieuvriendelijke productie, duurzaam transport, duurzame verpakking en (dier)gezondheid.

Ontwikkelingen

De macht van ketenpartijen in de voedselindustrie is groot. Producenten van levensmiddelen en grote supermarktketens bepalen grotendeels wat wij eten, hoe het bereid is en wat het mag kosten. Voor burgers én boeren is het vaak ondoorzichtig hoe de prijs van ons voedsel tot stand komt. Bij de aankoop van ons voedsel maken we dagelijkse keuzes (wel of geen vlees, biologisch, de kiloknaller of ‘gezonde keuze’). Maar het is bijzonder moeilijk om als consument de gevolgen daarvan voor Nederlandse boeren of bijvoorbeeld het tropisch regenwoud te overzien. De supermarktverkoop van steeds meer Fair Trade-, streek- en biologische producten zien wij als een positieve ontwikkeling. Ook steeds meer gedetailleerde productinformatie op verpakkingen hoort daar bij.

Wensen

Wij willen dat het boerenbedrijf in Nederland een toekomst heeft met landbouw- en veeteeltproducten van eigen bodem. Ook willen we weten wat we eten en willen we meer diversiteit in het aanbod van ons voedsel. Goede informatie op de verpakking over de herkomst, dierenwelzijn en al of niet milieuvriendelijke productie moet het voor de consument makkelijker maken om producten te vergelijken op kwaliteit, prijs en duurzaamheid. Door deze informatie komt men eerder tot het besef dat de hogere productprijs te maken heeft met de extra inspanningen die de boer levert en dat hij of zij deze eerlijke prijs dus ook verdient.

Activiteiten

Als BoergerGroep willen we met het Ministerie van LNV en haar Consumentenplatform in gesprek gaan over de knelpunten die onze wensen doorkruisen. Ook met de koplopers van het ondernemersnetwerk ‘WaardeWerken’ (zie: www.waardewerken.nl) willen we in gesprek over onze wensen ten aanzien van duurzaam voedsel. Verder steunen wij de initiatieven van boeren die hun producten direct aan de consument willen verkopen (denk aan huisverkoop, streekproducten en boerenmarkten).
Daarnaast willen we met de BoergerGroep het onderwijs helpen om meer aandacht te besteden aan voedsel en landbouw. Onze burgers van de toekomst verdienen een beter begrip en inzicht in de gevolgen die onze keuzes rond voedsel hebben voor de wereld om ons heen.

Verantwoording

Verantwoording bij de visie van de BoergerGroep

Verantwoording bij de visie van de BoergerGroep

In mei 2010 heeft de BoergerGroep haar visie op de toekomst van de Nederlandse landbouw en op de relatie tussen stad en platteland gepresenteerd. Die visie is het resultaat van anderhalf jaar intensieve discussies door meer dan 100 burgers uit verschillende grote steden. Deze verantwoording geeft een beknopte toelichting op hoe die visie tot stand is gekomen.

Wat is de BoergerGroep?

De BoergerGroep is een netwerk van burgers die met hart en ziel mee willen denken en mee willen praten over de toekomst van het platteland. Mensen die dromen om langs te gaan op een boerderij voor verse streekproducten of om eigen appels te plukken. Of om hun kinderen met boerderijdieren in contact te brengen en te laten zien waar de melk vandaan komt. Maar ook van mensen met concrete ideeën over de inrichting van het platteland en bijbehorende voorzieningen. Al deze burgers samen vormen De BoergerGroep. Zij willen samen met boeren bepalen welke kant het met de landbouw op moet. Dat doen ze door bij elkaar te komen, te discussiëren, te dromen en plannen te maken. Ze worden daarin begeleid door mensen van Wageningen UR, die helpen om de ideeën van de Boergergroep invloed te laten krijgen in de onderzoeks- en beleidsagenda voor de komende jaren. Kennismaken met de BoergerGroep kunt u via de website www.boergergroep.nl.

Waarom is deze groep gestart?

Ontwikkelingen gaan snel, ruimte is schaars. Wat doen we met die ruimte? En hoe willen we omgaan met dieren, kwaliteit van eten, kwaliteit van leven? Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) vindt het belangrijk om burgers te laten meedenken over al deze vragen (zie het kader). En om mensen de kans te geven hun wensen kenbaar te maken over hun leefomgeving en nieuwe mogelijkheden om stad en land zinvol aan elkaar te verbinden.

Ook ondernemers in de multifunctionele landbouw, verenigd in het netwerk 'WaardeWerken' *(zie www.waardewerken.nl)* vinden het belangrijk om de maatschappelijke wensen een stem te geven in het beleid en onderzoek. Zij hebben daarom via het LNV onderzoeksprogramma opdracht gegeven aan Wageningen UR om dit project te starten. Zodat burgers mee kunnen denken en praten over de toekomst van de Nederlandse landbouw en de relatie tussen stad en platteland.

Burgers en beleid

In diverse overheidscampagnes en nota's worden burgers opgeroepen om mee te doen in het vormgeven en uitvoeren van overheidsbeleid. Juist op thema's die raken aan de landbouw, ons voedsel en ons landschap vraagt de overheid naar een actieve inbreng van burgers. Onderstaande citaten vormen daar een illustratie voor.

"Het Rijk wil (samen met provincies, gemeenten en maatschappelijk organisaties) burgers en bedrijven actiever betrekken bij het landschap."
Uit: Agenda Landschap, landschappelijk verantwoord ondernemen voor iedereen. (Ministeries van LNV en VROM, 2009).

"Behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit vereist samenwerking tussen bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, overheden en burgers. Graag nodigen we iedereen uit met ons mee te denken en te werken aan de uitvoering van dit programma."
Uit: 'Biodiversiteit werkt: voor natuur, voor mensen, voor altijd' (LNV, 2008)

"..... ben ik van mening dat betrokkenheid van de jeugd bij platteland, natuur en voedsel van cruciaal belang is, ook met het oog op een sterk en vitaal platteland in de toekomst."
Uit: Kamerbrief van Minister G. Verburg over het Netwerk Plattelandontwikkeling (Kenmerk: DP. 2007/1042, 29 oktober 2007).

De start van de BoergerGroep

In de loop van 2008 is Wageningen UR begonnen om een brede en diverse groep burgers te werven voor een landelijk netwerk. Er is niet gestreefd naar een representatieve steekproef van de Nederlandse burgers. In plaats daarvan is de betrokkenheid van mensen bij het onderwerp en hun bereidheid daaraan tijd en energie te besteden de manier geweest waarop leden van de BoergerGroep zich zelf aan het netwerk hebben verbonden. In de loop van 2008 is een naam, huisstijl en een website ontworpen. Ook zijn advertenties en flyers opgesteld om in een aantal grote steden burgers te werven. Werving via advertenties in huis-aan-huis bladen in Eindhoven, Amsterdam en Groningen (totaal oplage van meer dan 1,1 miljoen lezers) leverde nauwelijks aanmeldingen op. Maar veel gemeenten beschikken tegenwoordig over een digitaal burgerpanel met (honderden) emailadressen van mensen die zich regelmatig door de gemeente laten bevragen over actuele onderwerpen. In Amsterdam, Groningen, 's-Hertogenbosch en Almelo zijn via de locale burgerpanels oproepen voor een ontmoetingsavond verspreid.

Vier avonden in vier steden: 180 Boergers en bijna evenveel "waarden" van het platteland

De benadering via de digitale burgerpanels bleek een succesvolle methode en leverde 180 aanmeldingen op in de vier steden. Omdat de digitale burgerpanels breed en divers zijn samengesteld, zijn ook de leden van de BoergerGroep divers van leeftijd, opleiding en geslacht. Wel zijn het over het algemeen mensen die actief geïnteresseerd zijn in maatschappelijke, locale en landelijke thema's. Opvallend was de grote respons in 's-Hertogenbosch met bijna 100 geïnteresseerden. Tussen november 2008 en april 2009 hebben uiteindelijk 100 mensen

één van de avonden bezocht. Verslagen van deze avonden met foto's zijn te vinden op de website *www.boergergroep.nl.* Tijdens deze avonden maakten de leden kennis met elkaar en de motieven die hen verbinden met het platteland en de landbouw. Door middel van verschillende werkvormen deelden de deelnemers hun beleving van het platteland. Doel van de bijeenkomsten was om een inventarisatie te maken van de **waarden** die mensen hechten aan de landbouw, het platteland en alles wat voor hen daarmee te maken heeft. Voorbeelden van zulke waarden zijn: ruimte, echtheid, duurzaam voedsel, evenwicht tussen stad en platteland, …. Het resultaat van deze bijeenkomsten is een verzameling van 200 (!) verschillende trefwoorden, associaties en waarden van burgers rondom landbouw en het platteland. Samen met de deelnemers is er ordening en hiërarchie in die waarden aangebracht. Er zijn clusters van waarden onderscheiden en vergelijkbare trefwoorden zijn tot gemeenschappelijke kernbegrippen terug gebracht. Uit de analyse van al deze waarden zijn door de deelnemers **zes thema's** benoemd waaronder de prioriteiten van de BoergerGroep kunnen worden samengevat:

- Landschap
- Natuur
- Evenwicht stad-land
- Het Boerenbedrijf
- Respect voor mens en dier
- Duurzaam Voedsel

Landelijke ontmoeting

Op 27 juni 2009 kwamen 45 deelnemers van de BoergerGroep bijeen voor een landelijke dag op Stadslandgoed De Kemphaan in Almere. Op deze dag zijn de resultaten van de regionale avonden en de overkoepelende thema's besproken. De Boergers hebben daarbij aangescherpt wat bij elk thema de belangrijkste idealen, zorgen en wensen van de BoergerGroep zijn. Bij de verschillende thema's werden collages gemaakt om de ideeën te verbeelden. Een impressie van de dag is te vinden op de website *www.boergergroep.nl*. Daarnaast hebben de Boergers besproken welke activiteiten ze willen ondernemen om hun wensen en idealen dichterbij te brengen. Hoogtepunt voor de deelnemers was de uitgebreide rondleiding op de Stadsboerderij van Almere, waar de boerin Tineke van den Berg vertelde over haar activiteiten en verbinding met de burgers van Almere. Uit de deelnemers van de BoergerGroep werd een schrijfgroep van 10 vrijwilligers gevormd om namens de BoergerGroep te schrijven aan de visie.

De visie komt tot stand

Uit elk van de vier steden waar avonden van de BoergerGroep zijn gehouden hebben vrijwilligers meegeschreven aan de visie van de BoergerGroep. De visie is gebaseerd op de waarden zoals die uit de regionale avonden zijn gekomen. Die waarden zijn rond de eerder genoemde 6 thema's gegroepeerd. Twee- of drietallen van schrijvers hebben steeds een thema uitgewerkt en per mail op elkaars bijdragen gereageerd. In totaal is de schrijfgroep op drie zaterdagen bij elkaar gekomen om alle concepten en reacties daarop door te spreken.

Het vervolg

De BoergerGroep zal ook de komende tijd een actieve rol spelen in het beleidsondersteunend programma 'Landbouw in zijn maatschappelijke omgeving' (BO-12-08) van Wageningen UR. Als illustratie van die rol kan de bijeenkomst van het project 'Potentie nieuwe multifunctionele sectoren' in oktober 2009 dienen. Leden van de BoergerGroep hebben in die workshop ideeën aangereikt voor mogelijke nieuwe ontwikkelingen en functies in de multifunctionele landbouw. Een volgende bijeenkomst zal een ontmoeting zijn tussen leden van het netwerk van multifunctionele ondernemers in de landbouw 'WaardeWerken' (zie www.waardewerken.nl) met leden van de BoergerGroep. Zij zullen de visie van de BoergerGroep bespreken en mogelijkheden om naar aanleiding daarvan gezamenlijk activiteiten te ontwikkelen. Ook in het project Stadslandbouw (zie o.a. *www.urban-agriculture.nl*) wordt een bijeenkomst met leden van de BoergerGroep voorbereid. In andere projecten waar onderzoekers vragen hebben over de rol, wensen en waarden van burgers kan de BoergerGroep een bijdrage leveren.

Maar in de visie formuleert de BoergerGroep ook een aantal wensen en activiteiten om die te realiseren. In de kern willen de Boergers in gesprek met verschillende maatschappelijke organisaties en partijen om samen te werken aan de realisatie van hun doelen. In ontmoeting met vertegenwoordigers van LNV zal de BoergerGroep verkennen waar verdere kansen liggen om activiteiten te ontplooien.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

systeem innovatie

